

General Milne “George Francis Milne” (1866-1948)

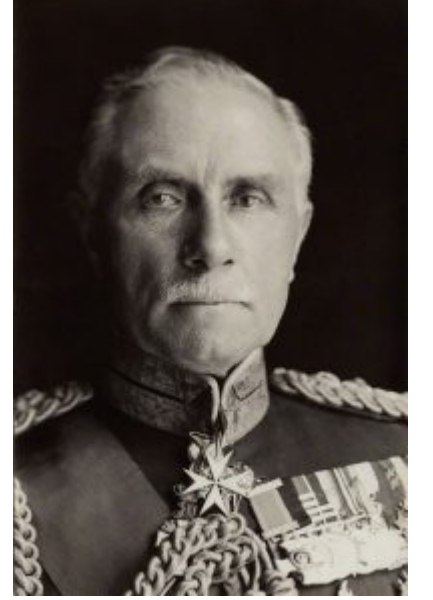
5 Kasım 1866’da Birleşik Krallık’ta Aberdeen şehrine bağlı Westwood’da doğmuştur. İskoçya’da bankacılıkla uğraşan George Milne (ölüm tarihi 1890) ve ev hanımı Williamina Milne çiftinin en küçük çocuğu ve tek oğludur. Milne, rahat bir çocukluk hayatı geçirmiş, ilk ve orta öğretimini Aberdeen’de tamamlamıştır. Ailesinin isteği üzerine 1881-1883 yılları arasında Aberdeen Üniversitesi’nde okumuş, ancak askeri okula girmeye karar verip eğitimini yarıda bırakmıştır.

Hindistan’daki görev süresi 1895’te sona eren Milne, yüzbaşı rütbesiyle Malta’daki İngiliz birliklerine atanmıştır. Burada bir yıl kaldıktan sonra İngiltere’ye dönerek iki yıl boyunca kurmaylık sınavlarına hazırlanmıştır. Sınavları başarıyla geçmiş, ancak eğitimini yarıda bırakıp sürmekte olan İngiltere-Sudan savaşında görev almıştır. 1899 yılında kurmaylık eğitimini tamamlamış ve Güney Afrika’da bulunan General Kitchener’ın kurmay heyetinde görevlendirilmiştir. Boer Savaşları’ndaki hizmetlerinden dolayı 1902’de yarbay rütbesine yükseltilmiş ve Üstün Hizmet Nişanı ile taltif edilmiştir. Üniversite eğitimini yarıda bırakan Milne, 14 Mart 1884’te Woodwich’teki Kraliyet Askeri Akademisi’ne girmiş ve buradan 1885’te mezun olmuştur. 16 Eylül 1885’te teğmenliğe nasedilmiş, Eylül ayı sonunda da topçu subayı olarak Hindistan’a gönderilmiştir. Hindistan’da 1890 yılına kadar görev yaptıktan sonra İngiltere’ye bir yıllığına tayin edilmiştir. 1891’de yeniden Hindistan’a gönderilmiş ve 1895 yılına kadar burada kalmıştır.

Boer Savaşı’ndan sonra İngiltere’ye dönen Milne, askeri istihbarat sınıfında görev almış ve Balkanlar ile Akdeniz bölgelerinde uzmanlaşmıştır. 1905 yılında evlenmiş, bu evliliğinden bir oğlu ve bir kızı olmuştur. 1907 yılında topçu sınıfına yeniden atanmış, 1908 yılında İrlanda’ya tayin edilmiş ve tuğgeneral rütbesine terfi ettirilmiştir. Burada görev yaptığı sürede başarılı bir komutan olarak kendisini göstermiştir.

Birinci Dünya Savaşı’nın ilk yılında İngiliz kuvvetlerinin Belçika’dan geri çekilmesini organize etmiştir. Ayrıca Batı Cephesindeki Marne ve Ypres Muharebelerine de katılmıştır. 1915 yılında İngiliz İkinci Ordusu’na tümgeneral rütbesiyle terfi edilmiş ve Selanik’e çıkartma yapan İngiliz birliklerine komuta etmiştir. 1918 yılında korgeneral rütbesine terfi edilmiş ve 18 Eylül 1918’de Bulgar birliklerine başlayan İngiliz saldırısını idare etmiştir. İdare ettiği saldırı başarılı olmuş ve 10 Ekim’de General Milne’in komuta ettiği kuvvetler Osmanlı sınırlarına yaklaşmaya başlamıştır. İngiliz askeri tarihçilerine göre General Milne’in idare ettiği bu saldırı, Bulgaristan ve Osmanlı Devleti’nin Birinci Dünya Savaşı’ndan çekilmesine katkıda bulunmuştur.

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Boğazlar’dan itibaren Hazar Denizi’ne kadarki tüm İngiliz birliklerinin komutasına getirilmiştir. Ayrıca Mondros Mütarekesi’nin hükümlerinin Türkiye’ye dayatılması göreviyle Trans Kafkasya’da asayişin sağlanması görevleri de kendisine verilmiştir. Bu görevi üstlendiği esnada İzmir’in Yunanlılar tarafından işgal edilmesine “Türklerin ayaklanacağı” gerekçesiyle karşı çıkmıştır. Ayrıca Osmanlı ordularının Mondros Mütarekesi

General Milne, Kaynak: Londra Ulusal Portre Galerisi

kapsamınca terhis edilmesi ve silahsızlandırılması için çaba sarf etmiştir. Temmuz 1919'da da Anadolu'da faaliyetlerini sürdüren Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a dönmesi için Harbiye Nezareti'ne baskı yapmıştır. Anadolu'daki tüm demiryolları üzerinde İngiliz kontrolünün sağlanması ve İstanbul'da sadece İngiliz askerlerinin konuşlandırılması için girişimlerde bulunmuş, bu yüzden Fransız diplomatlar tarafından İngiltere'ye nota verilmesine sebep olmuştur. Erzurum Kongresi'nden sonra tedbir ve gözdağı amacıyla Trabzon'un işgal edilmesini önermiş, ancak İngiliz hükümeti bu öneriyi karşı çıkmıştır.

General Milne, ayrıca İngiltere tarafından Batum'daki sıkıyönetimi idare etmekle görevlendirilmiştir. Eylül 1919'dan itibaren Batum'daki Türk ve İngiliz askerlerinin Türkiye'ye naklinde görev almıştır. Ancak bu görevinde Batum'dan nakledilecek Türk askerlerinin silah ve mühimmatlarına aksi yöndeki kararlara rağmen el koymuştur. Daha sonra da bu silah ve mühimmatın Ermeni ve Gürcü çetelerine ulaştırılmasında rol oynamıştır.

Sivas Kongresi'nden sonra ise General Milne, Türkiye'deki Millî Hareketin giderek güçlendiğini ve Türk kamuoyunu bir araya getirdiğini fark etmiştir. İngiliz Savaş Bakanlığı ve İngiliz Dışişleri Bakanlığı'na yolladığı raporlarda Türk kamuoyunun işgaller konusunda son derece hassas olduğunu ve Ermenilerin Bağımsız bir Ermenistan kurmak için yeterli insan gücüne sahip olmadığını belirterek Türklere tavizler verilerek daha makul bir anlaşma sunulması gerektiğini, aksi takdirde Türklere askeri gücünün giderek artacağını savunmuştur. General Milne'in gönderdiği raporlar İngiliz diplomatları tarafından dikkate alınmamış, Savaş Bakanlığı yetkilileri ise bu tekliflere önem verilmesi gerektiğini düşünmüştür.

1919'ta toplanan Paris Barış Konferansı'nda Anadolu'da bir sınır çizilmesi teklif edilmiş, teklifin kabul edilmesi üzerine 2 Ağustos 1919'da Türk ve Yunan tarafları arasında bir sınır çizilmesine karar verilmiştir. General Milne de sınırın çizilmesi amacıyla görevlendirilmiştir. Çizilen sınır bundan dolayı "Milne Hattı" ya da "Miln Hattı" olarak adlandırılmıştır. General Milne'e göre, Yunan işgal bölgesinde çeşitli değişiklikler yapılmadan bu bölgeyi elde tutmak mümkün değildi. Yunanlıların daha fazla ilerlemesi de Türklere büyük muharebeler yaşanmadan olası görünmüyordu. İstanbul hükümeti de Anadolu'da kontrolü yitirmeye başlamış ve düzensiz Türk birliklerini kontrol edebilecek bir durumda değildi. Bu noktada hattın çizilebilmesi için İngiliz ordusundan General Henry, General Milne tarafından incelemeler yapmaya gönderilmiştir.

Milne Hattı, Ayvalık'ın yaklaşık yedi kilometre kuzey doğusundan başlamakta, Akhisar'ın 25 km batısından, Manisa'nın da yaklaşık 15 km güneyinden geçerek Salihli'nin batısından Aydın'a doğru uzanmaktaydı. Buradan itibaren Milne Hattı, Menderes nehrini takip ederek Selçuk istikametinde kuzeye dönmekte ve İzmir sancağının güney sınırında son bulmaktaydı. Milne Hattı sınır olarak kabul edilmiş, General Milne, Türk ve Yunan düzenli kuvvetleriyle Kuvâ-yı Milliye başta olmak üzere her türlü düzensiz birliğin bu hattın her iki tarafında da 3 km geri çekilmesine karar vermiştir. 8 Ağustos 1919'da Yunan birliklerine bu sınırı aşmama talimatı gönderilmiştir. İtilaf Devletleri 7 Ekim 1919'da Milne Hattı üzerinde mutabakata varmışlardır.

Millî Mücadele'ye katılan subaylara göre bu hat, aslında Yunanistan'ın işini kolaylaştırmak amacıyla çizilmiştir. Buna rağmen Yunan birlikleri bu sınıra riayet etmemişler, ancak 3 Kasım 1919'da Müttefiklerin müdahalesiyle bu hatta durdurulmuşlardır. Aynı tarihte General Milne, Harbiye Nezareti'ne Milne Hattı'nda çizilen sınırları gösteren bir tezkire göndermiştir. Damat Ferit Paşa Hükümeti, bu teklifi kabul ettiklerini, ancak Yunan mezaliminin engellenebilmesi için Türk ve Yunan tarafları arasında tarafsız güçlerin konuşlandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. General Milne, bu teklifi kabul etmemiş, ancak Aydın Vilayeti'nde Yunanlıların işgal ettiği bölgelerin kendi emri altında bulunacağını söylemiştir.

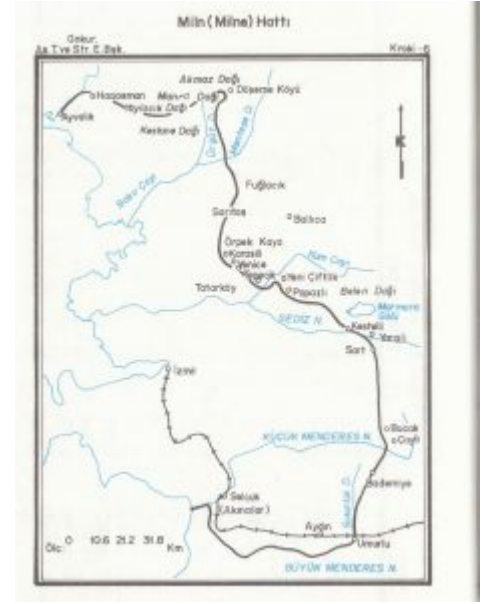
Mustafa Kemal Paşa ise Milne Hattı'nı tasvip ve kabul etmemiştir. Hattın gerisinde kalan Türk birlikleri çekilmeyi reddetmiş, Anadolu'da da Milne Hattı'na karşı protestolar düzenlenmiştir.

Milne Hattı, İtilaf Devletleri arasında da bölünmeye yol açmıştır. İtalya bu hattı, hak etmedikleri toprakların Yunanistan'a verilmesi olarak değerlendirmiş ve işgal ettikleri bölgelerdeki Türklere eskisine göre nispeten daha iyi davranmaya başlamışlardır. Venizelos ise İtalya'nın aksine, Milne Hattı ile Yunanistan'ın sınırlarının küçültüldüğünü düşünmüştür. Hatta kimi Yunan subayları, bu hattın Türklerin teşkilatlanmasına ve güçlenmesine vakit sağlamak için hazırlanmış bir komplot olduğunu iddia etmişlerdir. Yunan kuvvetleri 22 Haziran 1920'den itibaren Milne Hattı'nı geçmişlerdir. Bu noktada General Milne'nin hattın geçilmemesine yahut ihlal edilmemesine dair emirlerini de dikkate almamışlardır.

İngiltere'nin müttefikleriyle birlikte İstanbul'u resmen işgal etme kararı alınması üzerine İngiliz Genelkurmayı ve Yüksek Komiserliği tarafından 1920 yılının Mart ayında kendisine İstanbul'u resmen işgal edecek müttefik birliklerinin başında olması emredilmiştir. Ancak Fransa'nın baskıları sonucunda bu görev Fransız General Franchet D'Esperey'e verilmiştir. Bunun üzerine İngiliz işgal kuvvetlerinin komutanlığına atanmıştır. Ancak bu görevdeyken Fransız general ile işgal bölgelerinin sınırları konusunda anlaşamamış ve İstanbul'daki işgal kuvvetlerinin tamamının komutasını üstüne almaya çalıştığı için İtalyanlar ile de arası bozulmuştur.

General Milne, Anadolu'daki subayların Kuvâ-yı Milliye için asker toplama çabalarına ve Yunan birliklerine saldırmalarına engel olmaya çalışmış, Harbiye Nezareti'ne ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti'ne bu hususlarda talimatlar göndermiştir. Ayrıca Millî Mücadele karşıtı hareketlere katılacak subaylara izin vermiş ve onların silah, mühimmat ve kumanya ihtiyaçlarının karşılanmasını emretmiştir. General Milne İzmir'de ve İstanbul'da kaldığı süre boyunca kendisine Türk makamlarından Yunan mezalimi hakkında pek çok rapor gönderilmiştir. General Milne ise kendisine gönderilen raporları çoğu zaman pek dikkate almamış, Yunan askerleri tarafından gerçekleştirilen mezalimleri ufak tefek olaylar olarak nitelendirmiş ve bu gibi olayların önlenmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Fakat Yunan mezalimine ilişkin raporların sayısının artması üzerine; Kuvâ-yı Milliye kumandanlarına İngiliz subaylarından oluşan heyetler göndererek Anadolu'daki durum hakkında bilgi almaya çalışmıştır.

General Milne, 1920 yılının Ekim ayında görevini halefi olan General Charles "Tim" Harington'a teslim ederek İngiltere'ye dönmüştür. Kimi kaynaklarda görevden ayrılmasında Fransız generalleriyle yaşadığı rekabetin ve Fransız hükümetinin baskısının etkili olduğu iddia edilmiştir. İngiltere'ye döndükten sonra Orgeneral rütbesine terfi edilmiş ve 1923 yılında İngiltere'de bulunan Doğu Ordusu'na komuta etmiştir. 19 Şubat 1926'da İngiliz ordusunun Genelkurmay Başkanı olmuştur. İngiltere tarihinde bu göreve atanan ilk topçu generali olmuş ve görevini 18 Şubat 1933'e kadar sürdürmüştür. 1928 yılında kendisine Mareşal rütbesi verilmiştir. Görev yaptığı süre boyunca İngiliz ordusunu

Kaynak: Türk İstiklâl Harbi Batı Cephesi İkinci Cilt İkinci Kısım, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

modernleştirmek ve mekanize etmekte başarısız olmuş, ancak İngiliz ordusunun disiplinini ve savaş kabiliyetini korumayı başarmıştır.

İngiliz ordusundaki hizmetlerinden ötürü 1933 yılının Ocak ayında Baron unvanı ile taltif edilmiş ve Genelkurmay Başkanlığı görevi 1933 yılında sona erdikten sonra askerlikten emekli olmuştur. Kendisine verilen soyluluk unvanıyla birlikte Lordlar Kamarası'na girmiş ve sembolik bir görev olan Londra Kalesi'nin yöneticiliğine getirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı başladığında askeri görev almayı teklif etmişse de ilerleyen yaşından dolayı cepheye gönderilmemiş, ancak Britanya'nın hava savunmasında ve istihkam birliklerinde görev yapmıştır. Ayrıca dönemin Genelkurmay Başkanı'na başdanışmanlık görevini yürütmüştür. Savaş sürecinde *Sunday Chronicle* adlı bir İngiliz gazetesinde her hafta köşe yazıları yazmıştır. Savaştan sonra sağlık durumu kötüleşen George Francis Milne, 23 Mart 1948'de Londra'da hayatını kaybetmiştir. 27 Mart 1948'de cesedi yakılmış ve külleri 1 Nisan 1948'de Aberdeen'de bulunan Askeri Mezarlık'a törenle defnedilmiştir.

Çağatay BENHÜR-Doğan Can AKTAN

Kaynaklar

• Gazeteler

The Aberdeen Press and Journal (24 Mart 1948, 25 Mart 1948, 1 Nisan 1948).

The London Gazette (25 Eylül 1885, 4 Temmuz 1895).

The Times (19 Şubat 1926, 1 Şubat 1933, 18 Şubat 1933, 24 Mart 1948, 29 Mart 1948, 31 Mart 1948).

• Telif Eserler

BOZKURT, Abdurrahman, **İtilaf Devletlerinin İstanbul'da İşgal Yönetimi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2014.

DAYI, Sinever Esin, **Elviye-i Selâse'de (Kars, Ardahan, Batum) Millî Teşkilâtlanma**, Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Erzurum 1997.

HEATHCOTE, T. A, **The British Field Marshals 1736-1997: A Biographical Dictionary**, PenandSwordBooks, Barnsley 2012.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, **Millî Mücadele'de Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1999.

LLEWELLYN-SMITH, Michael, **Ionian Vision: Greece in Asia Minor, 1919-1922**, The University of Michigan Press, Ann Arbor 1998.

REID, Brian Holden, "George Francis Milne", **Oxford Dictionary of National Biography Volume 38**, (ed. Matthew, H. C. G. ve Harrison, Brian), Oxford University Press, New York 2004.

TURAN, Mustafa, "İstiklâl Harbi'nde 'Milne Hattı'", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt 7, 1991, Sayı 21: 567-579.

TURAN, Mustafa, **Yunan Mezalimi (İzmir, Aydın, Manisa, Denizli, 1919-1923)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2006.

Türk İstiklâl Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

Türk İstiklâl Harbi Batı Cephesi İkinci Cilt Birinci Kısım, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1994.

Türk İstiklâl Harbi Batı Cephesi İkinci Cilt İkinci Kısım, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

27/07/2024 tarihinde

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/general-milne-george-francis-milne-1866-1948/?pdf=4782> adresinden erişilmiştir